

Aksijski plan za gospodarenje otpadom u Gradu Vrbovcu

Izradu akcijskog plana za gospodarenje otpadom u Gradu Vrbovcu financirala je međunarodna mreža udruga: “International POPs Elimination Network” (IPEN). Stavovi koji se nalaze unutar akcijskog plana nisu nužno i stavovi IPENa, već preporuke Zelene akcije za poboljšanje sustava gospodarenja otpadom u Gradu Vrbovcu.

Zelena akcija Gradu Vrbovcu predlaže usvajanje ovog dokumenta kao logičnu matricu za razvoj budućih sustava gospodarenja otpadom.

Vrbovec, 14. Siječnja 2011

Akcijski plan za gospodarenje otpadom u Gradu Vrbovcu

Uvod

Zagrebačka županija sa svojih 9 gradova, 25 općina te 10 javnih komunalnih poduzeća žurno treba sustav koji će zadovoljiti hrvatske i europske kriterije koji su zadani europskim direktivama, nacionalnim Planom gospodarenja otpadom te pratećih zakona, uredbi i pravilnika.

Gospodarenje otpadom u Zagrebačkoj županiji u nadležnosti je gradova i općina koji su dužni na svom prostoru osigurati uvjete i provedbu propisanih mjera gospodarenja otpadom koji su zadani nacionalnim Planom gospodarenja otpadom. Kako Zagrebačka županija u *Elaboratu o provedenim istražnim radovima na potencijalnim lokacijama županijskog centra za gospodarenje otpadom*¹ sama priznaje da trenutno ne postoji jedinstven sustav gospodarenja komunalnim otpadom na razini županije, **grad Vrbovec** osmisliti vlastiti koncepta gospodarenja otpadom čija završna destinacija neće više biti odlagalište Beljavine već Centralno odlagalište otpada Tarno kraj Ivanić Grada.

Grad Vrbovec smješten je u sjeveroistočnom dijelu Zagrebačke županije, odakle prostorno povezuje zagrebačku regiju s Bjelovarsko-bilogorskom i Koprivničko-križevačkom županijom. Površina Grada Vrbovca iznosi 159,05 km², što iznosi 5,2% od ukupne površine Zagrebačke županije (3058,15 km²). Prema službenim rezultatima Popisa stanovništva, kućanstava i stanova iz 2001. godine koji je proveo Državni zavod za statistiku na području Grada Vrbovca 2001. godine živjelo je 14.658 stanovnika, a u samom Vrbovcu - 4.862 stanovnika. Na vrbovečko odlagalište Beljavine, osim grada Vrbovca, svoj otpad odlažu još i općine: **Dubrava, Gradec, Preseka, Farkaševac i Rakovec**

Za analizu trenutnog stanja korišteni su podaci iz 2005. godine pošto su jedino podaci za tu godinu potpuni, odnosno obrađene su sve kategorije otpada. Prijavljena ukupna količina odloženog komunalnog otpada i njemu sličnog neopasnog proizvodnog otpada koji se organizirano skuplja za 2005. komunalnog iznosila je 4,338 tona od čega je ukupno i za reciklažu odvojenog otpada 341.78 tona, odnosno 7.8 %.

S ovako niskim postotkom odvojeno prikupljenog otpada potrebo je uložiti mnogo truda i napora da se ostvare ciljevi zadani nacionalnim Planom gospodarenja otpadom – 23% ili Europski ciljevi od 50% odvojeno prikupljenog otpada.

Za poboljšanje trenutne situacije potrebne su promjene, ne samo u postojećem sustavu gospodarenja otpadom, nego intenzivnom podizanju svijesti građana o ekološkim problemima koje uzrokuje pretjerani konzumerizam koji za sobom povlači i problem pravilnog gospodarenja otpadom. Unatoč tome što su u gradu Vrbovcu uložene neke mjere za odvojeno sakupljanje otpada poput zelenih otoka, ili mogućnosti transporta određenih frakcija na odlagalište Beljavine (otpadno staklo, plastika, EE otpad, građevinski, metalni i drveni otpad), građanska motivacija ne postoji. To je razlog i postojanju nebrojenih divljih odlagališta, koja čine jedan od velikih problema u Vrbovečkom kraju, ali i cijeloj Hrvatskoj.

Zelena akcija Gradu Vrbovcu, kao rezultat dvogodišnjih aktivnosti, predlaže čitav niz mjera za poboljšanje stanja gospodarenja otpadom koje je potrebno provesti kako bi se Grad Vrbovec u skoroj budućnosti mogao nazvati "Gradom bez otpada", cilju kojem danas teži sve više svjetskih gradova.

ZAKONODAVNI OKVIR

Temeljni zadatak Nacionalnog Plana gospodarenja otpadom u razdoblju 2007. – 2015. je organiziranje provođenja glavnih ciljeva Nacionalne strategije postavljene za razdoblje 2005. do 2025. na području gospodarenja otpadom u RH, a jedan od 4 temeljna cilja je i uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom što Zelena akcija ovim akcijskim planom i želi postići. Kako bi se nužnost ovog projekta dodatno iskazala, važno je dostići cilj; "Do 2015. razdvojiti vezu između proizvodnje otpada i porasta gospodarskog rasta i ostvariti znatno smanjenje količina proizvedenog otpada putem inicijativa prevencije nastajanja otpada, povećati stope recikliranja, sanirati postojeća odlagališta i izgraditi centre za gospodarenje otpadom te uspostaviti cjeloviti informacijski sustav gospodarenja otpadom" iz Strategije održivog razvitka Republike Hrvatske. Šesti akcijski plan EU-a "Okoliš 2010: naša budućnost, naš izbor" koji je usvojen 2001. godine, definira prevenciju i gospodarenje otpadom kao jedan od četiri glavna prioriteta. U kontekstu pristupanja RH i EU, usvajanje i početak provedbe Plana gospodarenja otpadom RH jedan je od kratkoročnih prioriteta definiranih u Pristupnom partnerstvu.

Ovim projektom Zelena akcija obrađuje otpad kao jedan od gorućih problema hrvatskog i europskog okoliša. Osim što RH još uvijek očekuju zahtjevni izazovi zadovoljavanja Europske direktive o odlagalištima, RH mora kao buduća članica Europske unije svoje planove gospodarenja otpadom usmjeriti ka dostizanju ciljeva od 50% recikliranog otpada do 2020. godine ukoliko želi zadovoljiti uvjete novopostavljene Europske okvirne direktive.¹¹

Cilj izrade i provedbe akcijskog plana:

Zaštita kvalitete zraka i podzemnih voda Grada Vrbovca

Specifični cilj:

Smanjiti količinu otpada na odlagalištu Beljavine – a kasnije i količinu otpada otpremljenog na regionalno centralno odlagalište

Mjerljive koristi:

- dugoročna zaštita okoliša (resursi, podzemne vode, ilegalna odlagališta)
- financijska korist uštede od odlaganja
- otvaranje zelenih radnih mjesta (EU trend)
- zadovoljavanje EU direktiva i standarda
- zadovoljstvo građana, i sl.

Specifične aktivnosti:

1) Plansko regulativne aktivnosti	Opis aktivnosti
1.1 Plan gospodarenja otpadom	Od izuzetne je važnosti što skorije provesti javnu raspravu, ispitivanje mišljenja i sugestija građana te izraditi plan gospodarenja otpadom koji će uvažiti primjedbe i sugestije građana, te uključivati mjere koje predlaže Zelena akcija s ciljem ispunjenja cilja i specifičnog cilja ovog akcijskog plana.
1.2. Unificirati sustave svih općina koje odlažu otpad na odlagalište Beljavine	Potrebno je uskladiti prava i obaveze svih suvlasnika gradskog komunalnog poduzeća, te unificirati sustave gospodarenja otpadom. Smatramo da se ulaganja u poduzeće moraju povećati bilo kroz dokapitalizaciju društva od strane vlasnika ili kroz podizanje cijene troškova odlaganja s ciljem ispunjenja cilja i specifičnog cilja ovog akcijskog plana. Alternativa dokapitalizaciji ili povišenju cijena jeste financiranje svih mjera predloženih ovim planom iz sredstava EU kroz nepovratna sredstva.
1.3 Logistička unaprijeđenja	
1.3.1 Stalna edukacija zaposlenika komunalnog poduzeća, donositelja odluka i stanovnika	Stalna edukacija je ključna zbog činjenice da Europska unija redovito financira one projekte koje smatra inovativnima i u skladu sa trenutnom najboljom raspoloživom praksom. Zaostatak u praćenju trenutnih najboljih raspoloživih praksi može imati velike posljedice u vidu onih ekoloških, ali i financijskih.
1.3.2 Stalni monitoring i priprema projekata EU za financiranje gospodarenja otpadom u Gradu Vrbovcu	Kako je alternativa dokapitalizaciji ili povišenju cijena financiranje ovih mjera iz sredstava EU kroz nepovratna sredstva, smatramo kako je iznimno korisno oformiti tim koji će vršiti praćenje trenutnih natječaja, razvijati aplikacije i aplicirati na natječaje EU.
1.4 Edukacijske aktivnosti	
1.4.1 Uvođenje edukacije o okolišu u osnovne i srednje škole na području grada Vrbovca	Kao izvan školska aktivnost kroz redovna predavanja i kreiranje školskih kurikuluma s ciljem povećanja svijesti o ekološkim problemima.
1.4.2 Proaktivne mjere edukacije građana	S ciljem dugoročne uspješnosti projekta potreban je proaktivni pristup u edukaciji: a) Upute za recikliranje na kućnoj adresi b) Edukacija od vrata do vrata c) Besplatne kante ili vrećice d) Prezentacije u školama e) Promotivni spotovi f) Javna događanja i sastanci sa stanovništvom g) Sezonske promocije za poticanje sudjelovanja h) Radio spotovi i oglasi i) Newsletter/bilten o reciklaži j) Telefonska linija / osoba za reciklažu k) Organizirani posjeti centrima za reciklažu

2) Odlaganje otpada	
2.1. Zabraniti besplatno odlaganje nerazvrstanog otpada na odlagalištu Beljavine	Svi znanstveni radovi, ali i Europska praksa pokazuje kako je apsolutno neodrživo gospodariti otpadom na način gdje je odlaganje otpada financijski najisplativija opcija. Većina zemalja EU već danas ima takozvane poreze na odlaganje otpada, gdje jedinice lokalne vlasti državi plaćaju odlaganje otpada od 8 do 60 eura po toni. Za uspjeh sustava potrebno je financijski izjednačiti odlaganje i reciklažu.
<i>2.1.1 Regulirati naplatu prema količini proizvedenog otpada</i>	Naplata prema količini proizvedenog otpada najbolji je način stimulacije razvrstavanja otpada u domaćinstvima, ali i pokrivanja troškova gospodarenja otpadom.
<i>2.1.2 Napraviti financijsku analizu stvarnih troškova odlaganja otpada</i>	Financijska analiza potrebna je kako bi se formirale buduće cijene gospodarenja otpadom za kućanstva.
<i>2.1.3 Tiskati dodatne vrećice</i>	Tiskanje dodatnih vrećica potrebno je kako bi se sustav naplate prema količinom mogao provoditi.
2.2 Zabraniti odlaganje opasnog otpada	Odlaganje opasnog otpada dugoročno onečišćuje okoliš i predstavlja prijetnju podzemnim vodama.
<i>2.2.1 Hitno otvaranje pravog reciklažnog dvorišta koje će prikupljati sve vrste opasnog otpada (žarulje, ulja, lakovi, boje)</i>	S ciljem da se smanje količine ilegalno ili nepravilno odloženog opasnog otpada.
<i>2.2.2 Hitno pronaći rješenje za prikupljanje i zbrinjavanje ambalaže od zaštitnih sredstava</i>	S ciljem da se smanje količine ilegalno ili nepravilno odložene ambalaže od zaštitnih sredstava u poljoprivredi.
2.3. Zabrana i kažnjavanje ilegalnog odlaganja i spaljivanja otpada	a) Svjesno ilegalno odlaganje – kao neobzirni i namjerni čin, koji se uspješno suzbija edukacijom, adaptacijom sustava naplate i striktnim kaznenim mjerama. b) Prisilno ilegalno odlaganje – koje je posljedica nedostatka drugih adekvatnih rješenja ili raznih zabrana. Mjere za suzbijanje ovakvog načina ilegalnog ili nepravilnog odlaganja su informiranje, unaprijedjenje sustava te olakšica za socijalne slučajeve
<i>2.3.1 Osnajžiti komunalno redarstvo</i>	Suradnja sa policijom i inspekcijom MZOPU s ciljem brze reakcije i sankcioniranje počinitelja temeljem zakona o otpadu Republike Hrvatske.
<i>2.3.2 Snažna edukativna kampanja</i>	Upoznavanje građana s ciljem osvještanja ekoloških i zdravstvenih problema kao posljedica ilegalnog postupanja s otpadom.
3) Smanjenje količina otpada	
3.1 Uspostaviti sustav reciklaže uz pomoć 3 kante ili 2 boje vrećica i kante (organski otpad, Reciklanti, smeće)	Odvajanje otpada već u kućanstvima naziva se još i odvajanjem od vrata do vrata, dok se kućno kompostiranje pokazalo kao najbolji način prevencije nastanka otpada, pošto tada ta vrsta otpada ne treba ulaziti u sustav gospodarenja otpada. Samim time, smanjuje se količina metana koji kasnije odlazi u atmosferu te značajno utječe na klimatske promjene. Također, kućnim kompostiranjem dobiva se visokokvalitetno gnojivo, koje je moguće ponovno iskoristiti, te je upravo ovaj način visoko preporučeno u Europskoj

	Direktivi o Odlagalištima (1999/31/EC) ⁱⁱⁱ . Reciklanti – očuvanje prirodnih resursa, smanjenje količina otpada, odlagalištu. Zadovoljenje ciljeva Europske okvirne direktive o otpadu 98/08/EC
3.1.1 Nabava prikladne sakupljačke mehanizacije	nabavka mehanizacije koja zadovoljava uvjete ovakvog načina prikupljanja otpada. potrebno je nabaviti kamione sa dvostrukim pretincima zbog smanjenja broja odvoza otpada, prevrtače komposta i slično.
3.1.2 Zapošljavanje ljudi	potrebno je zaposliti ljude na prikupljanje, sortiranje i kompostiranje odvojeno prikupljenog otpada.
3.1.3 Napraviti plato za kompostiranje organskog otpada	potrebno je izgraditi plato za otvoreno kompostiranje organskog otpada.
3.1.4 Sagrađiti sortirnicu odvojeno prikupljenog otpada	potrebno je izgraditi postrojenje za sortiranje odvojeno prikupljenog suhog otpada s ciljem poboljšanja kvalitete i čistoće odvojeno prikupljenog materijala, a samim time i povećanja prodajne cijene sirovina.
3.2 intenzivirati projekte prevencije nastanka otpada	
3.2.1 Uspostava re-use centra	Potrebno je postaviti barem 10 kontejnera za sakupljanje tekstila, knjiga, alata i slično. Potrebno je nabaviti vozila za funkcionalan rad ReUse centra. Potrebno je osigurati dugoročni prostor za potrebe centra i sredstava za njegov neometan rad – najmanje do trenutka financijske samodostatnosti.
3.2.2 Zabrana besplatnih reklamnih letaka	
3.2.3 Zabrana plastičnih vrećica	
3.3 Djelovati na privredne subjekte s ciljem primjena mjera za smanjivanje nastajanja otpada.	Koristiti proizvode načinjene od netoksičnih, recikliranih/reciklirajućih materijala u vlastitom poslovanju koliko god je to moguće.

ⁱ Zagrebačka županija, Elaborat o provedenim istražnim radovima na potencijalnim lokacijama županijskog centra za gospodarenje otpadom, Zagreb, 2009

ⁱⁱ Okvirna direktiva o otpadu (2008/98/EC)

ⁱⁱⁱ Direktiva o Odlagalištima otpada (1999/31/EC).